

— 103 —

* * *

Thans hebben wij den louter stoffelijken kant der woningen blootgelegd; gaan wij over tot het eerste der twee voorgemelde punten van zedelijken aard en zien wij in hoeverre de kinderen op dezelfde kamer slapen als de ouders.

Wij mogen in dit deel van ons onderzoek een groot getal gezinnen ter zijde laten, te weten :

- 660 alleenwonende personen ;
- 1811 gezinnen uit twee personen bestaande ;
- 2275 gezinnen die over een voldoende getal slaappleaatsen beschikken, of waar de ouders beneden in de keuken slapen.

Dan blijven er 2221 gezinnen over, waarin de kinderen op dezelfde kamer met de ouders slapen. In 1328 gezinnen zijn de kinderen min dan 12 jaren oud, en in de 893 anderen zijn zij méér dan 12 jaren oud.

— 104 —

In de 893 laatst vermelde gezinnen tellen wij :

357 jongens van 12 tot 16 jaren en 411 meisjes;
281 jongens van 16 tot 21 jaren en 321 meisjes;
261 jongens ouder dan 21 jaren en 187 meisjes.

899

919

Vergelijken wij die getallen met de samentelling der statistische tabellen (zie bladz. 68), dan vinden wij dat op de 899 meisjes van 12 tot 16 jaren, er 45.7 % op dezelfde kamer met de ouders slapen;

Op de 818 jongens van denzelfden ouderdom slapen er 43.6 % op dezelfde kamer met de ouders;

Op de 721 meisjes van 16 tot 21 jaren, verkoeren er 44.5 % in dezelfde voorwaarde;

Op de 709 jongens van 16 tot 21 jaren, zijn er 39.6 % die op dezelfde kamer met de ouders slapen;

Op de 613 meisjes, meer dan 21 jaren, vinden wij er 30.5 % op dezelfde kamer met de ouders slapende;

En op de 756 jongens, meer dan 21 jaren, zijn er 34.5 % in denzelfden toestand.

Nemen wij het algemeen totaal der kinderen van 12jarigen ouderdom en meer, dan zien wij dat, op dat getal van 4516 kinderen, het hier hooger gevonden getal: 1818 (899+919), overeenkomt met 40.2 % die in deze bedenkelijke voorwaarde slapen.

* * *

Na die algemeene cijfers te hebben opgegeven, beschouwen wij nu wat nader eenige der bijzonderste toestanden, die ons het meest troffen.

Vooreerst : hoe legt men het toch aan boord om een talrijk gezin op ééne eenige slaapkamer te logeeren?

Wanneer wij die vraag stelden, dan gaf men ons al spoedig voor antwoord :

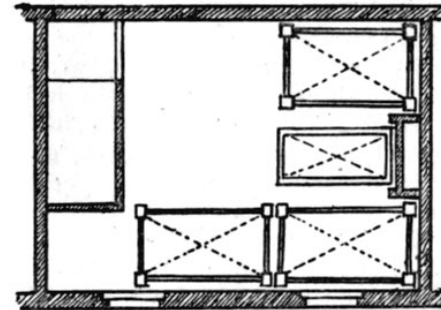
— Steek maar uwen kop ne keer boven, menheere!

En zoo zagen wij die slaapkamers, waar enkel beddens staan en een twee- of drietal stoelen, geene kas, geene nachtnoch waschtafel, niets van alles wat tot de eerste geriefelikheden behoort.

— En hoe staan de beddens geschikt?

— 105 —

— Zie naar onderstaande schets, die het grondplan ver-
toont eener kamer met vier beddens, dienende voor 7 personen.

Waar echter de toestand erger wordt, 't is waar er op die eenige kamers nog logiestgasten bijgehouden worden. Een onbegrijpelijk voorbeeld van zulk geval kwam ons voor in de volgende omstandigheden.

In een verbeterbaar beluik, waren wij bezig van huis tot huis, de noodige cijfers en bijzonderheden op te nemen, wanneer wij aan eene openstaande deur gekomen, gansch de benedenplaats als kolenmagazijn ingericht zagen. Wij gingen verder en hadden reeds de melding : « magazijn », op het blad ingeschreven, toen eene der buurvrouwen ons zegde :

— Zij wonen boven, Mijnheer. Ga maar zien; gij zult wat vinden!

En inderdaad wij vonden daar eenen toestand zóó onverstaanbaar, dat wij er eene bijzondere melding moeten van maken. De éénige bovenkamer diende tot keuken en slaappleats voor een gezin bestaande uit man en vrouw, twee jongens en twee meisjes min dan 12 jaren oud; daarenboven huide men er de zuster der vrouw en een man op logement!

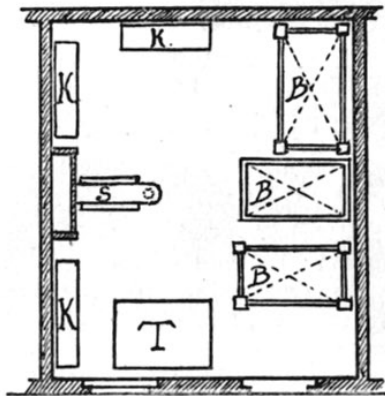
Voeg daarbij, dat het koolstof vrij omhoog stijgen kan naar die bovenplaats en men zal zich een gedacht kunnen vormen hoe zwart en vuil het er alles uitzag, bijzonderlijk de beddens, drij in getal, één voor man en vrouw, één voor de zuster der vrouw, die met de meisjes slaapt en 't ander voor den logiestgast, die 's nachts de jongens bij zich neemt.

— 106 —

Gelukkig is 't bovenstaande een gansch uitzonderlijke toestand, evenals die twee gezinnen, die op eene en dezelfde kamer slapen, en waarvan het ééne een meisje heeft van 12 jaren oud, en het andere twee jongens, min dan 12 jaren en een jongen van 15 jaren oud.

Buiten deze drij ergerlijke toestanden, kwamen wij er nog wel tegen van denzelfden aard, maar de ouders hadden daar het besef van het onzedelijke, dat zulke schikking in zich bevat, en poogden zooveel mogelijk dat te verhelpen. Ten bewijze, die gezinnen waar allen wel op dezelfde kamer slapen, maar waar de vader met de jongens en de moeder met de meisjes slaapt.

Begeert men nu nog een staaltje van ongelukkige slaapplaats, en daarmede sluiten wij dit overzicht, dan zie men nog deze schets, die het grondplan geeft van een gelijkvloers, dat

K = kas; S = stoof; T = tafel; B = bed.

voor slaappleats en keuken dienen moet voor een gezin samengesteld uit vader, moeder, een meisje van 12 jaren en twee jongens, min dan 9 jaren oud.

* * *

Slapen jongens en meisjes op dezelfde kamer?

Het antwoord is bevestigend voor 1094 gezinnen op de 4835 gezinnen met kinderen, hetgeen gelijk staat met 22 gezinnen op honderd.

— 107 —

Doch, hier bovenal, is het van groot belang rekening te houden van den ouderdom der kinderen. — In 738 gevallen zijn de jongens en de meisjes min dan 12 jaren oud en dus in 356 gevallen zijn zij méér dan 12 jaren oud.

Dit geeft ons eene verhouding van 15 % waar die toestand eenigszins als zonder gevaar kan aanzien worden, en 7 % waar hij het grootste gevaar aanbiedt.

Welk is nu het getal der kinderen, in de 356 gevallen, waar zij meer dan 12 jaren oud zijn?

De cijfers op onze kaarten geven ons daarop het volgend antwoord :

242	meisjes van 12 tot 16 jaren of 26 %	op het algemeen totaal			
206	» 16 tot 21 » 27 %	» » »			
113	» meer dan 21 jar. of 18 %	» » »			
211	jongens van 12 tot 16 jaren of 25 %	» » »			
194	» 16 tot 21 » 27 %	» » »			
130	» meer dan 21 jar. of 17 %	» » »			

En op het algemeen totaal van 4516 kinderen die in de beluiken wonen en meer dan 12 jaren oud zijn, vormt het getal van 1096 kinderen die, zonder onderscheid van geslacht op eene kamer slapen, niet min dan 24 % of omtrent het 4de deel.

Voorzeker treft men in de beluiken ouders aan, die ook om dezen toestand voor hunne kinderen bezorgd zijn, en middelen beramen om er, in de mate van het mogelijke, in te verhelpen; zoo vonden wij een viertal slaapkamers, die door een stuk afhangend zeildoek in twee waren gescheiden, den eenen kant aan de jongens, den anderen aan de meisjes voorbehoudend.

In eenige andere gevallen gingen de meisjes den nacht doorbrengen bij eene zuster der moeder, elders waren het de jongens, die men in een ander gezin zond slapen.

* * *

Slapen er nu ook jongens en meisjes in hetzelfde bed?

Wij hebben slechts drij gezinnen gevonden waar zulks gebeurt. — En dat nog, zooals het ook zeer begrijpelijk is, in de armtierigste woonsten.

— 108 —

In dezen sprak alles van eene groote ellende en pijnlijke armoede.

In het eerste geval vonden wij slechts twee beddens in de slaappleaats en het was met tranen in de oogen en het schaamrood op de wangen, dat de moeder bekende dat twee jongens van 10 en 11 jaren en twee meisjes, het eene van 8 en 't andere van 15 jaren oud, in hetzelfde bed sliepen.

— Maar, voegde zij er bij wijze van verontschuldiging bij, wij leggen de meisjes aan het hoofdeinde, en de jongens aan het voeteinde.

Verder nog een tweede gezin, waar 2 meisjes en 1 jongen, min dan 12 jaren oud, en twee jongens van 12 tot 16 jaren, in één bed sliepen.

— Wat kunnen wij er aan doen, was hier de verontschuldiging, mijn man is reeds 16 weken zonder werk en we kunnen wij in geen grooter huis wonen.

En bij het derde gezin waren het twee meisjes, een van 8 en een van 13 jaren, die samen met een broerken van 10 jaren sliepen.

En welk was nu hier de reden? — De man, door een werkongeluk getroffen, had de rechter hand verloren en kon niets anders meer verdienen dan met hier en daar eene boodschap te doen.

Gelukkig dat die toestanden zóó zelden voorkwamen, want wij bekennen het rechtzinnig, tegen zulke droeve tooneelen waren wij niet bestand en wanneer wij ons die toestanden herinneren, komen ons nog de tranen in de oogen.

Oh! hoeveel goed toch kan er nog door liefdadige harten gedaan worden! Hoeveel ellende geheeld, hoeveel armoede toch iets dragelijker gemaakt worden!

* * *